

kulttuurin kannattajaksi ja koko seuraavan kulttuurin perustajaksi silloisen kasvatuksen kahden tärkeimmän välikappaleen, urheilun ja musiikin, avulla, joista toinen loi terveen ja kauniin ruumiin ja toinen herätti eloon ihmissielun syvimmät ja puhtaimmat tunteet, joista saavat alkunsa ylevät aatteetkin ja korkeat ihanteet ihmiskunnan suuressa kehitysjaksossa.

5. 6. 24.

TEATTERI KASVATUSLAITOKSENA.

»Oi kuinka jäljetönnä kulkee taide näytelmän,
Tuo ihmeen kaunis, silmiemme ohi;
Kuin taltan kuvat, ihailtavat, runon laulelmat
Viel' vuosituhansien jälkeen elää,
Tääll' kuolee taiteen tenho taiteilijan kanssa pois,
Ja niin kuin sävel korvissamme haihtuu,
Niin kuolee heti tuokionkin ihmeluoma pois;
Ei maine tämän taiteen enää pysy.
Se taide vaikee on ja haihtuva sen kiitos myös
Ja seppeleitä ei suo sille jälkipolvet.»

Näin laulaa surunvoittoisesti suuri saksalainen runoilija Schiller, ja eräs etevä skandinavialainen esteetikko väittää, että näyttelijän taide »kirjoittaa veteen». Voisi samalla tavalla sanoa, että tanssijatar ja laulajatar kirjoittavat veteen.

Onko meillä siis syytä väheksyä näitä taiteita ja vähäiseksi arvioida näiden taiteitten harjoittajain merkitystä? Eivätkö siis merkitse suuriakaan Coquelin, Sarah Bernhardt, Eleonora Duse, Isadora Duncan, Jenny Lind, Kristina Nilsson, Adelina Patti?

Tarkastakaamme asiaa ja etenkin näytelmätaiteen asiaa hiukan lähemmältä.

Elämä on toimintaa, vieläpä taisteluakin. Kuuluisa

filosoofi Nietzsche on sattuvasti väittänyt: »Minä pidän hyödyttömästi kirjoitettuna jokaista sanaa, jonka takana ei piile kehoitusta toimintaan.» Ja kuuluisa Goethe sanoo:

»Rakkaudessa käyköön harrastukses'
Ja sun elos olkoon toimintaa.»

»Olen ollut inehmoinen,
Se on: olen ollut taiston mies.»

Itämaalaiset kansat kuten kiinalaiset ja hindut (intialaiset) eivät yleensä ole toiminnan eikä taistelun harrastajia — poikkeuksia lukuunottamatta: tämä kuvastuu heidän näytelmätaiteestaankin; mutta länsimainen draama, näytelmätaiteen perustus, on kauttaaltaan elämää ja toimintaa. Katsokaa Shakespearea, joka suurenmoisessa »Hamlet»-draamassaan juuri ruoskii ja ivaa toimittomuutta ja ponnottomuutta. Goethe väittää, että Shakespearessa on enemmän runoutta kuin teatterirunoutta. Mutta tämä moite on aiheeton; se kohdistuu paremmin Goetheen itseensä, vieläpä hänen syvämieliteiseen »Faust»-draamaansakin. Shakespeare on todellista elämää ja toimintaa — todellista elämää siinäkin suhteessa, että hän ei jyrkästi eroita elämän traagillisia ja koomillisia puolia, seikka, jota Goethe yhtä aiheettomasti moitti.

Mutta draamamme on enemmänkin. Viktor Rydberg, ylevä ruotsalainen runoilija, sanoo, että ihminen eroaa varsinaisesta eläimestä etupäässä siinä, että hänellä on ihanteita, vaikka nämä ihanteet ovat tähtien kaltaisia: ne näyttävät purjehtijalle oikeata tietä, mutta ovat itse saavuttamattomassa korkeudessa. Samoin näyttää meille draama ihanteita joko traagillisessa tahi humoristisessa asussa, se herättää meissä, tunteisiimme vedoten, yleviä aatteita; se näyttää meille suuria toimintahaluisia luonteita, jommoisia

inhimillinen edistys juuri vaatii. Tässä suhteessa teatteri ja draama melkoisessa määrässä eroavat biosta eli niin sanotuista elävistä kuvista. Sitä paitsi nämä viimeksi mainitut eivät ole yhtä »eläviä» kuin teatterin esitykset; sillä elävät kuvat eivät ainakaan vielä esitä puhuvia henkilöitä, eikä niiden plastillinen esitys mitenkään voi vetää vertoja näyttelijän plastilliselle taide- luomalle. Tiede esittää meille elämän totuuksia; siveys- oppi antaa meille (kuivia) elämän ohjeita; kuvaamatai- teet loihtivat eteemme ihania kauneuden kuvia; mu- siikki herättää meissä, sydämemme sisäisimmissä sopu- koissa, puhtaita tunteita; eepillinen runous luopi kau- neuden valossa enemmän objektiivisia, niin sanoakseni puolueettomia kuvia elämästä; lyyrillinen runous taas herättää tunteita, mutta yleensä hyvin vähäisessä mää- rässä kehoittaa toimintaan; ainoastaan draama, näy- telmätaide, yhdistää kaiken tämän harmoniaksi, sopu- suhtaisuudeksi, ja sen takia on sitä kutsuttu inhimilli- sen kulttuurin korkeimmaksi saavutukseksi.

Näin korkealle kohoaa oikea näytelmätaide. Eikö sitten kannata olla tämmöisen korkean päämaalin har- rastajana ja esittäjänä? Kirjoittaako näytelmätaide, kirjoittaako sen esittäjä siis veteen? Ei suinkaan. Jokainen aate puhuu aina etupäässä sille ajalle, joka tämän aatteen on synnyttänyt ja tätä aatetta kannat- taa. Ja sentakia meidän ei tarvitse olla huolissamme siitä, että näytelmätaiteen esittäjät eivät voi ulottaa toimintaansa tuleville sukupolville säilyväksi. Schiller laulaa oivallisesti lohdutukseksemme:

»Ken toiminut on paraimmille aikansa,
Hän toiminut on kaikkein aikain hyväks.

Draama, teatteri, on kansan suuri kasvatustaito, ja etevä näyttelijä on kansansa suuri kasvattaja.

29. 8. 1924.